

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. lde küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A vízvezetéki bizottság ülése és a bizottság helyszíni szemléje a kutaknál.

A vízvezetéki bizottság f. hónap 23-ikán ülést tartott Kovács József polgármester elnöklésével. Az ülésen jelen voltak: Körner Adolf, Király Gyula, Csóka Sámuel tanácsnokok, Aczél Géza főmérnök, Debreczeni Jenő világítási vállalati igazgató, Latinovics Mihály államépítészeti hivatal főnöke, Fejér Ferenc dr., Várady Ignác kir. mérnök, Széll László dr. akadémiai tanár és Tóth István építő.

Az ülés megnyitása után Aczél Géza főmérnök terjesztette elő jelentését a vízvezetéki kutak mai állapotáról. A jelentés sorra vette a kutakat. Az első számú kut furásához 1907 ápr. 22-én kezdtek hozzá a vállalkozók s befejezték július 18-án.

A kut 127 méter mély. November 3-án tartották a próba szivattyuzást s ekkor kitűnt, hogy a vörösfenyő csövön csőhuzás alkalmából, vagy más ismeretlen okból hézag támadt, miáltal a csövön a homok bement s a szivattyuzás alkalmával homokos, iszapos vizet adott a kut. Ezt a hibát azonban könnyen pótolni lehet azért, hogy ha vörösréz csövet állítanak be. A vállalkozók huzódoztak ugyan attól, hogy ezt a maguk költségén eszközöljék, de szóló javasolja, hogy az első számú kutat annak teljes rendbehozásáig ne vegye át a bizottság.

A második számú kut furásához 1907 augusztus 17-én kezdtek hozzá s befejezték okt. 12-én. A kut 133.40 méter mély. A szűrőcsövet eltérőleg helyezték el, ami azonban a kut vizadó képességét semmiben sem befolyásolta, mint a többszöri próba szivattyuzás alkalmákor kitűnt, mert e kut vizbősége kitűnő.

A harmadik számú kut furása 1907 nov. 12-től 1908. jan. 23-ig tartott. Mélysége 141-18 méter. A kut készen áll, üzemképes, csupán a szivattyuzása van hátra. A 4-ik számú kutat január 30-tól márc. 31-ig furták, de ekkor a furást beszüntették, mivel a furócső huzás alkalmával elszakadt. A cső kihuzására speciális eszközök kellenek s azokat most készíti a gyár.

Az ötödik számú kut furásához 1907 évi október 15-én kezdtek hozzá s befejezték november 15-én. A kut szivattyuzása most van folyamatban. A hatodik számú kut 137 méter mély, furása 1907 november 30-tól 1908 március 24-ig tartott. A hetedik számú kut furásához 1908 március 31-én

kezdtek hozzá s még munkában van. A nyolcadik számúnál a munka az előfurásnál áll, a kilencedik számúnál szintén, míg a 10-dik sz. kut, melynek furásához ez év április 6-án kezdtek hozzá, 117-6 méter mély s még 6-7 méter mélységbe kell menni, hogy készen legyen. Javasolja végül, hogy a bizottság jelentését vegye tudomásul.

Fejér Ferenc dr. azt kérdi, hogy a negyedik számú kut furásának megakadása mennyiben befolyásolja az egész vízvezeték elkészítését. A kutak elkészítése körül tapasztalt késlekedést nemcsak a vis majornak tudja be, hanem főképen annak, hogy a vállalkozóknak nem volt kellő felszerelésük. Nem dolgoztak úgy, ahogy kötelességük lett volna.

Aczél Géza főmérnök kijelenti, a kutak vizbősége oly kitűnő, hogy akkor sem kellene aggódni, ha a vízvezeték üzembehozásáig egy kut nem lenne készen, mert a többi kilenc is túl bő vizet ad. De a vállalkozók azzal a kuttal is készen lesznek a kellő időre. A vizbőség jellemzésére felhossa, hogy a szükségelt 5000 köbméter vizet nyolc kut is kiadja, a tíz kut pedig legalább 7-8 ezer köbméter vizet fog szolgáltatni. A munka késlekedési okát főképpen abban kell keresni, hogy a vállalkozóknak sok nehézséggel, sok malheur-rel kellett megküzdeniök.

A bizottság ezután tudomásul vette a jelentést és kiment a helyszínre, hogy személyesen győződjék meg a kutak állapotáról. Innen visszatérve folytatta a bizottság a tárgyalást.

Aczél Géza előterjesztést tett a csatornahálózatra nézve. Előadja, hogy addig, amíg a közönséget tökéletesen meg nem győzték afelől, hogy a vízvezetéki kutak bőven megadják a kívánt vízmennyiséget, a csatornázás ügyével nem akart előhozakodni. Most már azonban, miután a vizbőség felől teljes megnyugtatóban vannak, meg lehet kezdeni a csatornahálózat kiépítésének munkáját. Ha a hálózat kiépítést együtt eszközlik a csatornahálózat kiépítésével, legalább két esztendő időbeli nyereségre tesznek szert, mert ha bevárják a vízvezeték teljes elkészülését és csak aztán fognak a csatornahálózathoz, úgy 3-4 évet fog igénybe venni a munka. Ha ellenben most megkezdik a munkát, úgy egyharmad részben már kész lesz, mire a vízvezetéki hálózat kiépül. Ezért javasolja, hogy proponálja a bizottság a tanácsnak s a tanács útján a közgyűlésnek, hogy a meglevő terv és az elfogadott költségvetés alapján

írják ki a pályázatot a csatornahálózat kiépítésére.

Körner Adolf tanácsnok konstatálja, hogy meggyőződést szerzett a bizottság a kutak vízbőségéről, azért amellet van ő is, hogy intézkedjenek a csatornahálózat kiépítéséről is idejekorán.

Fejér Ferenc dr. előadja, hogy e tárgyban a közigazgatási bizottság már másfél éve lépéseket tett. Szükségesnek tartja, hogy a legsürgősebben írják ki a pályázatokat, úgy is késtek már eddig sokat. Kérdi, hogy a technika újabb fejlődése nem teszi-e kívánatossá, hogy változtatásokat eszközöljenek a régi terven. Majd azon kívánságát terjeszti elő, hogy a bizottság az eddigieknél gyakrabban, legalább havonta egyszer tartson ülést. Ez által is serkenteni lehet a vállalkozót a gyorsabb munkára.

Végül azon erős óhajának ad kifejezést, hogy a kutak táján levő szemétkerakodó helyet szüntessék be és tiltsák meg a szemétnak lerakását és e tilalomnak szerezzenek érvényt is, mert bár eddig is tilalmas volt ott a szemétkerakodás, mégis hordanak most is oda trágyát.

Kovács József polgármester igéri, hogy intézkedni fog ez ügyben.

Várady Ignác kijelenti, hogy örömmel látta a kutak vízbőségét.

Debreczeni Jenő proponálja, hogy a szemétkerakodó helyet be kellene vetni s így meg lehetne tisztítani azt a helyet.

Ezután a bizottság kimondja, hogy biztosítottnak látja a kutak vízbőségét, a csatornahálózat kiépítésére nézve előterjesztést tesz a pályázat kiírására. A kutak munkálatainak gyorsaságával azonban nincs megelégedve és utasítja a vállalkozókat a serényebb munkára s végül az első számú kut átvételét teljes rendbehozásig nem fogja proponálni.

Az ülés ezzel véget ért.

A városi nyugdíjszabályzat.

Érvényben levő nyugdíjszabályzatunk sok szakaszt tartalmaz, melyek sehogyssem felelnek meg annak a humánus célnak, melyet ezen szabályzat hivatva van szolgálni. Éppen ezért *Magoss György* dr. városunk tisztii főügyésze, ki már több szabályrendelet-tervezetet dolgozott ki nagy jogi tudásával és a helyi viszonyok mérlegelésével, a nyugdíjszabályzatot is átdolgozta, elhagyván abból az elhagyandókat és modern, emberségesebb szakaszokkal pótlván a kihagyottakat. A tervezetet, illetve javaslatot itt egész terjedelmében közöljük:

Debreczen szab. kir. város tisztviselői, segéd- és kezelő személyzete, valamint állandóan alkalmazott szolgálai nyugdíj-intézetének szabályzata.

Javaslat.

I. fejezet.

A nyugdíjintézet tagjai, címe és célja.

1. § A nyugdíjintézetnek jogosított s egyszersmind kötelezett tagjai a Debreczen szab. kir. városnál állandó fizetés mellett rendszeresített állásra alkalmazott tisztviselők, segéd- és kezelő személyzethez tartozó egyének s állandóan alkalmazott szolgálak, az utmesterek és utkaparók kivételével, akiknek külön nyugdíjintézetük van.

2. §. Címe: „Debreczen szab. kir. város tisztviselői, segéd- és kezelőszemélyzete s állandóan alkalmazott szolgálainak nyugdíjintézete“.

3. §. Célja: a nyugdíjintézet tagjainak aggság, vagy egyébként bekövetkező munkaképtelenség, avagy állásukról önhibájukon kívül megválás esetére, valamint ezek özvegyeinek és árváinak a nyomor ellen való biztosítása.

II. fejezet.

A nyugdíjalap előállítás a tagok hosszajárulása.

4. §. A nyugdíjintézet vagyona alakul:

- a) a nyugdíjintézeti tagok hozzájárulásából,
- b) a lemondott, vagy fegyelmileg hivatalvesztésre ítélt nyugdíjintézeti tagok befizetéseiből,
- c) a nyugdíjképességgel egybekötött s megüresedett állások után járó időközi illetményekből, az esetleges helyettesítési járulékok levonásával,
- d) a nyugdíjintézeti tagok ellen kiszabott rendbirságok és fegyelmi büntetesként megállapított pénzbirságokból, valamint a fegyelmi eljárás alá vont s állásától felfüggesztett, de teljesen fel nem mentett tagnak a fegyelmi eljárás tartama alatt visszatartott fizetéséből,
- e) a polgárosítási és községi kötelékbe felvételért fizetendő díjaknak részéből,
- f) a városi színház igazgatója által évenként ezen alap céljaira rendezendő egy előadás tiszta jövedelméből,
- g) a nyugdíjalap céljaira tett adományok, alapítványok és hagyományokból,

h) a város közönségének 10,000 kor. évi adományából, amely mindaddig tart, amíg a nyugdíjintézeti alap tőkéje 50,000 koronára nem növekszik,

i) a nyugdíjintézeti vagyonnak jövedelem feleslegéből.

5. §. A nyugdíjintézet tagjai a nyugdíjalaphoz való hozzájárulás címén következő fizetéseket teljesítenek:

a) a nyugdíjintézet kötelékébe való belépéskor élvezett törzsfizetésüknek 10%-át,

b) az, aki 40-ik életévének betöltése után lép be a nyugdíjintézet kötelékébe, kordij címén egy évi törzsfizetésének további 10%-át,

c) az a nyugdíjintézeti tag, aki magasabb törzsfizetéssel egybekötött állásra alkalmaztatik, az első évben 10%-át annak az összegnek, amelylyel új alkalmaztatásában nyert fizetése előbbi állásában élvezett törzsfizetését meghaladja,

d) alkalmaztatásuk első éve után az összes tagok törzsfizetésüknek 3%-át. Ezt a 3%-ot a magasabb fizetéssel összekötött állásra alkalmazott tag előlépésének első évében is fizeti magasabb törzsfizetésének azután a része után, amely a c) pont alatti 10%-a alá nem esik,

e) a fizetéstelen közigazgatási gyakornokok, ha fizetéses állásra lépnek elő, ezen alkalmaztatásukban élvezett törzsfizetésük után az a) pont alatti 10%-on túl további 3%-ot fizetnek arról az időről, amit fizetéstelen gyakornoki minőségben töltöttek el.

Mindezek a fizetések egy összegben, vagy havi részletekben előlegesen teljesítendőek, illetve a nyugdíjintézeti tagok tartoznak tünni, hogy ezek fizetésükből havonként levonassanak.

Ha a magasabb törzsfizetéssel egybekötött állásra előlépett tag nyugdíjba megy, meghal, vagy végkielégítést nyer, mielőtt a c) pontban foglalt fizetési kötelezettségének eleget tett volna, a törzsfizetési többlet egy évi 10%-ának még be nem fizetett része a végkielégítési összegből, a nyugdíjból, vagy az özvegyének járó ellátási összegből levonandó.

III. fejezet.

Nyugdíjképesség és nyugdíjjogosultság.

6. §. A tisztviselők, a segéd- és kezelőszemélyzet tagjai, valamint az állandóan alkalmazott szolgálak a hivatali eskü letételével lesznek a nyugdíjintézetnek jogosított s egyszersmind kötelezett tagjaivá és nyugdíjképességük ettől a naptól számítatik. S ha a szolgálat kötelékéből megválnak, a jelen szabály-

zatban megállapított feltételek szerint maguk, illetve özvegyeik egyszersmindenkorra adandó végkielégítésre, vagy állandó ellátásra, kiskorú árvaik pedig nevelési járulékra tarthatnak igényt.

Egyszersmindenkorra szóló ellátási igény alatt:

- a) a végkielégítés,
- b) a temetési járulék;

állandó ellátási igény alatt pedig:

- a) a nyugdíj;
- b) az özvegyi segély;
- c) a gyermeknevelési járulék értendő.

7. §. A nyugdíj-jogosultság a nyugdíjképesség megszerzésének napjától megszakítás nélkül folyó 10 szolgálati év betöltése után áll be.

8. §. Sem végkielégítésre és temetési járulékra, sem állandó ellátásra nem tarthat igényt az a nyugdíjintézeti tag, sem pedig annak hozzátartozója, aki

- a) állásáról önként lemondott,
- b) fegyelmi uton, vagy bírói ítélettel hivatalvesztésre ítéltetett.

Az állásról való önkéntes lemondásnak az általános tisztujtást megelőző szokásos lemondás csak abban az esetben tekintetük, ha a nyugdíjintézeti tag az általa addig elfoglalt állásra nem pályázik, illetve magát arra kijelöltetni nem kéri.

Ha a nyugdíjintézeti tag olyan cselekmény elkövetése után, mely hivatalvesztést vont maga után, öngyilkos lett, — hozzátartozóinak az ellátási igényből való kizárása a fegyelmi eljárás megfelelő alkalmazása mellett mondandó ki.

IV. fejezet.

A végkielégítés feltételei és mértéke.

9. §. Annak a nyugdíjintézeti tagnak, aki a nyugdíj-jogosultság megszerzése előtt állásától önhibáján kívül elesik, vagy szolgálatképtelenné válik, — végkielégítéshez van igénye.

10. §. Végkielégítés fejében jár:

- a) annak, akinek a nyugdíjképesség megszerzésétől számítva három évi szolgálati ideje még nincsen, — a nyugdíj-alapba teljesített befizetések összege kamat nélkül;
- b) annak, akinek háromnál több, de öt évnél kevesebb szolgálati ideje van, — egy évi törzsfizetésének a fele;
- c) annak, akinek öt évnél több, de tiz évnél kevesebb szolgálati ideje van, — egy évi törzsfizetése.

V. fejezet.

A nyugdíjazás feltételei és a nyugdíj mértéke.

11. §. A nyugdíj-jogosult (7. §.) nyugdíjintézeti tag élte fogytáig, vagy újabb alkalmaztatásáig járó nyugdíjra tarthat igényt, ha

a) testi, vagy szellemi fogyatkozás miatt hivatalos kötelességének teljesítésére véglegesen, vagy legalább tartósan képtelenné válik;

b) tisztujtás alkalmával az általa addig betöltött állásra újból meg nem választatik;

c) az általa betöltött állás beszüntetetik, vagy másképp szerveztetik, amennyiben a bizottsági közgyűlés előbbi állásának és képességének megfelelő s legalább ugyanolyan javadalmazással ellátott más állásra nem alkalmazná;

d) fegyelmi ítélet folytán addigi állásában meg nem maradhat s megfelelő más állásra el nem helyezhető.

12. §. Az a nyugdíj-jogosult, aki valamely gyógyítható betegség következtében válik szolgálatképtelenné s ez a betegsége egy évnél tovább tart, a végleges nyugdíjazásra megállapított szabályok szerint ideiglenesen nyugdíjazandó.

Felgyógyulása után azonban állásának elfoglalása végett jelentkezni s amennyiben előbbi állása időközben betöltetett volna, — ezen állásának és képességének megfelelő s legalább ugyanolyan javadalmazással ellátott más hivatali állásra való alkalmaztatást elfogadni köteles, mert különben a nyugdíjhoz való igényét elveszti.

13. §. A nyugdíj az utolsó törzsfizetésnek betöltött 10 évi szolgálat után 40%-át s minden további év után annak 2%-át

teszi, úgy, hogy 40 évi szolgálat után, mint legmagasabb nyugdíj, az utolsó törzsfizetésnek teljes összege jár.

14. §. A nyugdíj összegének megállapításánál a megkezdett év egésznek számítandó.

15. §. Annak, aki nyilván bebizonyíthatólag hivatalos kötelességének teljesítése közben, vagy tényleges katonai szolgálatban önhibáján kívül szenvedett súlyos sérülés, vagy kapott betegség következtében lett szolgálatképtelenné, — 10 szolgálati év betöltése előtt a 10 évből még hiányzó idő s azontelül 5 év számítottatik javára, úgy, hogy olyan összegű nyugdíjra van igénye, mintha 15 évig már szolgált volna.

Ha pedig a 10 évet már betöltötte, az eltöltött szolgálati évek a nyugdíj összegének megállapításánál javára kétszeresen vértnek számításba. A megkezdett év itt is egésznek számítatik.

16. §. Ha valaki végkielégítéssel lép ki a szolgálati kötelekből s később ellátási igényével egybekötött állásra újból alkalmaztatik, — az előbbi szolgálati idő ellátási igényének megállapításánál későbbi szolgálati éveihez hozzászámítottatik. Újabb alkalmaztatásakor azonban tartozik a végkielégítési összeget a felvétel napjától járó 5% kamatával a nyugdíj-alapba befizetni. A nyugdíj ellenőrző bizottság véleményének meghallgatása mellett a városi tanács havi részletekben való befizetésre engedélyt adhat.

17. §. Végleges nyugdíjazásnál a szolgálati időhöz hozzászámítandó az ideiglenesen nyugdíjban töltött idő. Az ideiglenesen nyugdíjazott tag azonban akkor, amikor a tényleges szolgálatba visszalép, törzsfizetésének az ideiglenes nyugdíjban töltött időre eső 3%-át a nyugdíj-alapba befizetni tartozik.

18. §. Annak, aki a város szolgálatában nyugdíj-jogosultságot szerzett (7. §.), — tekintettel az 1886. XXI. t. c. 88. §-ában megállapított viszonyosságra, — itt töltött szolgálati idejéhez hozzászámítottatik az az idő is, amelyet 1872 augusztus hó 1. óta az államnál, vagy más oly törvényhatóságnál, mellyel a viszonyosság fennáll, — állandó fizetéssel egybekötött állásban töltött el, ha ezen állásából közvetlenül lépett a város szolgálatába és amennyiben ezen szolgálata után külön ellátásban nem részesül, vagy végkielégítést nem nyert.

19. §. Azon nyugdíjintézeti tagok nyugdíj-járulékának megállapításánál, akik 1896-ban (millennáris év) már a város szolgálatában állottak s már akkor nyugdíjképesek voltak, — ez az esztendő háromnak számítatik.

20. §. Ha a nyugdíjintézeti tag nyugdíj-jogosultságának megszerzése után önként olyan állást vállal el a város szolgálatában, amellyel kisebb törzsfizetés jár, mint előbb betöltött állásával, — jogositva van a nyugdíj-járulékot korábbi magasabb fizetése arányában fizetni be továbbra is s ez esetben nyugdíja ezen korábbi magasabb fizetés alapján állapítottatik meg.

21. §. A nyugdíj élvezetre a nyugdíjazást elrendelő közgyűlési határozat alapján s a szolgálattól való felmentés napjától kezdődik.

22. §. A nyugdíj utólagos havi részletekben a nyugdíjazott életben létének igazolása mellett fizetési ivre és szabályszerű nyugta ellenében fizettetik ki.

23. §. Megszűnik a nyugdíj:

I. véglegesen:

- a) megváltás esetén,
- b) a nyugdíjas halálával,
- c) ha a nyugdíjas magyar állampolgárságát elveszti,
- d) ha a nyugdíjas hivatalvesztésre ítéltetik;

II. ideiglenesen:

a) ha a nyugdíjas a város szolgálatában rendszeresített s a nyugdíjának megállapításánál alapul szolgált törzsfizetésével egyenlő, vagy nagyobb javadalmazású állásra ismét alkalmaztatik,

b) ha a nyugdíjas az államnál, más törvényhatóságnál, vagy községnél szolgálatba lép.

24. §. A nyugdíjazott kérelmére a bizottsági közgyűlés a nyugdíj megváltását elrendelheti.

A megváltási összeg a nyugdíjazott utolsó törzsfizetésének két évi összegét meg nem haladhatja.

A kérvényhez csatolandó a tisztí főorvosnak bizonyítványa arról, hogy a megváltást kérő egészségi állapotához képest még legalább annyi évig élhet, ahány évi nyugdíj-összege a kért megváltási összeggel felér.

Ha a megváltást kérő nyugdíjas nő, hitvestársának beleegyezése igazolandó; ha pedig nevelési járulékra igényt tartható gyermekei vannak, — kimutatandó a gyámhatóság beleegyezése is.

25. §. Az, aki 40. szolgálati év betöltése előtt nyugdíjaztatott, ha az élvezett nyugdíj felét meghaladó javadalmazással egybekötött állami, törvényhatósági, vagy községi szolgálatba lép, — nyugdíjának felétől elesik s előbbi nyugdíjának élvezetében csak akkor lép vissza, ha újabb állását a nélkül hagyta el, hogy ez után épen nem, vagy csak a jelen szabályzat alapján előbb élvezett nyugdíjának felét meg nem haladó nyugdíjra lenne igénye.

VI. fejezet.

A temetkezési járulékokról.

26. §. A nyugdíjképes, vagy már nyugdíjazott nyugdíjintézeti tag elhalálása esetén özvegyének, vagy más jogutódainak temetési járulékra van igényük.

A temetési járulék tényleges szolgálatban elhaltak után a legutóbb élvezett törzsfizetés, nyugdíjban elhaltak után pedig a nyugdíj összege alapján állapítatik meg és pedig:

- a) ennek három havi összegében, ha az alapul szolgáló törzsfizetés, illetve nyugdíj 2000 koronát meg nem halad,
- b) 700 koronában, ha 2000 koronát meghalad, de 5000 koronánál nem nagyobb,
- c) 900 koronában, ha 5000 koronát meghalad, de 8000 koronánál nem nagyobb,
- d) 1000 koronában, ha 8000 koronánál nagyobb.

A temetési járulék, ha özvegy maradt, annak, — özvegy nem létében a gyermekeknek, vagy azok gyámjának, ha pedig gyermekek sem maradtak, annak fizetendő ki, aki az elhunyt utolsó betegségében ápolta s eltemetéséről gondoskodott.

A temetési járulék csak a gyógykezelési és temetési költségek kielégítésére vonható végrehajtás alá és pedig a gyógykezelési költségekért (ideértve a gyógyszerári költséget is) legfeljebb $\frac{1}{3}$ rész erejéig.

VII. fejezet.

As özvegyi segélyről és végkielégítésről.

27. §. Annak a nyugdíjintézeti tagnak özvegye, aki ellátási igényre jogosító alkalmazásban a nyugdíjképeség megszerzéséről számítva legalább hat éven át állott a város szolgálatában, — amennyiben a 8. §-ban elsorolt kizáró okok fenn nem forognak, — özvegyi segélyre tarthat igényt, ha

- a) férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg lépett házasságra,
- b) férjével annak halálakor együtt él,
- c) erkölcsös életet folytat.

28. §. Annak az özvegye, aki szolgálatban léte alatt magánál 25 évvel fiatalabb nőt vesz feleségül, a 27. §. b), c) pontjában foglalt általános feltételek fenforgása esetében is, özvegyi segélyhez csak akkor bir igényvel, ha a házasság kötése alkalmával a törvényhatósági bizottság külön határozattal ezt részére biztosítja.

29. §. Az az özvegy pedig, akinek férje a házasságkötéskor hatvanadik életévét már betöltötte, özvegyi segélyre az általános feltételek fenforgása mellett is csak akkor tarthat igényt, ha férje a házasságkötés után legalább 3 évet tölt tényleges szolgálatban, vagy különben, ha a házasságból származó, vagy a házasság által törvényesített legalább egy gyermek a férj halálakor életben van.

30. §. Az az özvegy, aki ideiglenesen nyugdíjazott nyugdíjintézeti taggal lép házasságra, az általános feltételek mellett is csak abban az esetben tarthat igényt özvegyi segélyre, ha férje ismét tényleges szolgálatba lépett s azután legalább még 3 évig szolgált.

31. §. A férjétől annak halálakor külön élő, vagy attól törvényesen elválasztott özvegy, ha bebizonyítja, hogy a külön-

élés, illetve elválás nem az ő hibájából következett be, — özvegyi segélyre jogosult.

32. §. Az a nő, akinek férje eltűnt és fel nem található, ha különben az általános feltételek meg vannak, — férje előkerüléséig, vagy holtan nyilvánításáig, ideiglenes özvegyi segélyben részesül.

33. §. Az özvegyi segély összegének megállapításánál a 14., 15., 16., 17., 18. és 19. szakaszok rendelkezései megfelelőleg alkalmazandók.

34. §. Az özvegyi segély összege az elhalt férj legutóbbi törzsfizetésének és szolgálati idejének alapján határozatik meg.

Áll pedig a férj 6—10 évi szolgálatát után,

a) ha az alapul szolgáló törzsfizetés 2000 koronánál nem nagyobb, ennek $\frac{1}{3}$ -ából,

b) ha az 2000 koronánál nagyobb, ezen túl a 2000 koronán felüli összegnek még 20%-ából.

Ha pedig a férj 10 évnél tovább szolgált, minden további 5 évi szolgálat után hozzáadandó még az így megállapított segélyösszeghez ennek 10%-a.

35. §. Az özvegyi segély élvezete a férj elhalálási napjától kezdődik s a segély havi utólagos részletekben szolgáltat ki fizetési ivre, az özvegy szabályszerű nyugtája ellenében.

A nyugtán igazolva kell lenni, hogy az özvegy életben van és hogy özvegy állapotban él.

36. §. Megszűnik az özvegyi segély:

- a) megváltás esetén,
  - b) az özvegy halálával,
  - c) ha az özvegy erkölcsstelen életet folytat,
  - d) ha az özvegy hivatalvesztésre, vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt fogházra ítéltetett,
  - e) ha újból férjhez megy, újabb házasságának tartamára.
- A c) és e) alatti esetben az özvegyi segélyt a bizottsági közgyűlés szünteti be.

37. §. Az özvegy kérelmére a bizottsági közgyűlés az özvegyi segély megváltását engedélyezheti és pedig legfeljebb az özvegyi segély két évi összegében és ha a tisztí főorvos igazolja, hogy a kérelmező özvegy egészségi állapotához képest legalább két évig még élhet.

Ha ellátást igénylő gyermek van, kimutatandó a gyámhatóság beleegyezése is.

38. §. Annak a nyugdíjintézeti tagnak özvegye, aki nyugdíjképeség megszerzésétől számítva hat évet a város szolgálatában be nem töltött, végkielégítést igényelhet.

A végkielégítési összeg a férj utolsó törzsfizetésének $\frac{1}{3}$ -ad részéből áll.

39. §. Ha az elhalt férj után fizetési előlegbeli hátralék maradt volna, vagy kártérítési kötelezettség állapíthatnák meg: az előleg, illetve kártérítési összeg a végkielégítési összegből levonandó, az özvegyi segélynek pedig $\frac{1}{3}$ -ad része mindaddig visszatartandó, míg az előleg ki nem telik, vagy a kár megtérítve nem lesz.

40. §. Az özvegy özvegyi segélyéből nemcsak saját gyermekeit, hanem férjének előbbi házasságából hátramaradt önfentartásra képtelen gyermekeit is eltartani köteles. S ha ennek a köteletségének meg nem felel, a törvényhatósági bizottság az özvegyi segély aránylagos részének erre a célra való levonását elrendelheti.

VIII. fejezet.

A gyermeknevelési járulékról.

41. §. Nevelési járulék illeti az elhalt nyugdíjintézeti tag törvényes és törvényesített gyermekeit, ha a nyugdíjképeség megszerzésétől számított ellátási igényre jogosító alkalmazásban legalább hat éven át állott a város szolgálatában s ha a 8. §-ban elsorolt kizáró okok fenn nem forognak, abban az esetben is, ha özvegyi segélyre igényvel bíró özvegy maradt.

42. §. A nevelési járulék fiuk részére 20, leányok részére 18. életévük betöltéséig jár.

Ha azonban magasabb kiképzetés céljából ezen életkor betöltése után is folytatnák tanulmányaikat, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés a városi tanács javaslatára 24. életévük betöltéséig a nevelési járulék élvezetében őket meghagyhatja.

Ha a gyermek 20, illetve 18. életének betöltése előtt olyan állásba jut, vagy olyan foglalkozást folytat, amely őt az önfentartásra képesíti, vagy ha a leánygyermek férjhez megy, — a nevelési járulék megszűnik.

43. §. Eltűnt s fel nem található nyugdíjintézet tag gyermekei az apa előkerüléséig, vagy holtányilváníásáig ideiglenes nevelési járulékban részesítendők.

44. §. A nevelési járulék egy-egy gyermek után az özvegyi segélynek 20% át teszi, — együttvéve azonban az özvegyi segély összegénél magasabb nem lehet.

Abban az esetben, ha az összes gyermekek nevelési járuléka az özvegyi segély összegét meg nem haladja, — egy-egy gyermek nevelési járuléka nem lehet kevesebb évi 60 koronánál.

45. §. A teljes árvaságra jutott gyermek nevelési járulék gyanánt az özvegyet illetendő özvegyi segélynek 25% át kapják fejenként. Ennek a segélynek összege azonban az özvegyi segély összegét túl nem haladhatja. Abban az esetben tehát, ha négynél több nevelési járulékra igényel bíró gyermek maradt, az özvegyi segélynek megfelelő összeg közöttük aránylagosan osztatik meg mindaddig, amíg a 25% kiszolgáltatása lehetőségessé válik.

Abban az esetben, ha az összes gyermekek segélye nem haladja meg azt az összeget, amely az özvegyet özvegyi segély címén illette volna, egy-egy gyermek nevelési járuléka 80 koronánál kevesebb nem lehet.

Ugyanez a segély illeti meg a gyermekeket akkor is, ha az anya él ugyan, de az újból férjhez menetel esetét kivéve, a 8. §-ban elsoroltakon kívül bármely más oknál fogva özvegyi segélyben nem részesül.

46. §. A nevelési járulék az anya, vagy a gyám nyugtájára havi utólagos részletekben fizetetik s igazolandó a gyermek életben léte és ha a gyermek tanköteles, az is, hogy iskolába jár.

47. §. A törvényhatósági bizottsági közgyűlés a tanács javaslatára a nevelési járulékot beszüntetheti, ha a nevelési járulékra jogosított gyermek erkölcstelen életet folytat.

IX. fejezet.

A nyugdíjalap kezeléséről.

48. §. A nyugdíjalapot a város házipénztári hivatala számvevői ellenőrzés mellett a városi vagyontól és alapoktól külön választva kezeli. A számvevőség is erről az alapról külön bevételi és kiadási főkönyvet vezet.

49. §. A nyugdíjalap kezelésének ellenőrzését a bizottsági közgyűlés felügyelete alatt a nyugdíjellenőrző bizottság teljesíti.

Ezenkívül véleményt ad ez a bizottság nyugdíjazás, végkielégítés, özvegyi segély és gyermeknevelési járulék megállapítását, vagy megszüntetését tárgyazó ügyekben s a jelen szabályrendelet által érintett minden ügyben a tanács útján a bizottsági közgyűléshez előterjesztést tehet.

50. §. A bizottság 10 tagból áll s a tagok díjazásra igényt nem tarthatnak.

Hivatalból tagja a polgármester, vagy helyettese, mint elnök, a város tiszti főügyész s a polgármester által beosztott egyik aljegyző, ki azonban szavazati joggal nem bír. A többi tagok közül hármat a városi tisztikar választ saját kebeléből, ötöt pedig a bizottsági közgyűlés saját tagjai sorából.

A választás egy évre szól, a lelépett tagok azonban újból megválaszthatók.

51. §. A bizottság ülései rendszerint nyilvánosak. Tárgyalás és határozathozatalhoz az elnökön kívül 4 tag jelenléte szükséges.

Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

A bizottság meghívására az ülésen a nyugdíjintézetnek bármely tagja megjelenni tartozik.

52. §. A nyugdíjalap tőkepénzét az alapítványi tőkék kölcsönzésére vonatkozó szabályok szerint jelzálogi biztosítás mellett való kölcsönadás útján a városi tanács gyümölcsözteti.

53. §. Ha ilyen módon gyümölcsöztethető nem volna, a nyugdíjellenőrző bizottság véleményének meghallgatása mellett állampapírokba, vagy tőzsdei árfolyammal bíró másnemű értékpapírokba is elhelyezhető.

Más, mint állampapírokba való elhelyezés csak a bizottsági közgyűlés határozata alapján fogantatosítható.

54. §. Végkielégítésre, nyugdíjra s ennek megváltására, továbbá özvegyi segélyre és gyermeknevelési járulékra csak a nyugdíjalap jövedelme — ideértve a nyugdíjintézet tagok befizetéseit is — használható fel.

S amennyiben mindezek a jövedelemben fedezetet nem találnának, — a hiányt a város házipénztára pótolja.

X. fejezet.

Az eljárásról.

55. §. A végkielégítés, vagy nyugdíjazás iránti eljárás a nyugdíjintézet tag kérelmére, vagy hivatalból tétetik folyamatba.

56. §. A kérvény a tanácshoz nyújtandó be s csatolandó hozzá a tiszti főorvosnak folyamodó szolgálatképtelenségét igazoló bizonyítványa.

A tanács a kérvényt a folyamodó szolgálati idejét feltüntető kimutatással felszerelteti s folyamodó illetményét a nyugdíj-ellenőrző bizottság véleményének meghallgatása után kiszabja s ezután az összes iratokat saját javaslatával határozathozatal végett a bizottsági közgyűlés elé terjeszti.

57. §. Ha a nyugdíjintézet tag, kinél a végkielégítés, vagy nyugdíjazás feltételei (11. §.) beállottak, — végkielégítése, illetve nyugdíjazása iránt nem folyamodik, vagy folyamodni nem képes, — az eljárás a városi tanács által hivatalból teendő folyamatba s ez esetben a tiszti főorvosi bizonyítvány is hivatalból szereztetik be.

58. §. Ha a nyugdíjintézet tag maga kéri, vagy ha a tanács ezt szükségesnek látja, — a tiszti főorvosi vélemény felülvizsgálatának van helye.

A felülvizsgálatot a bizottsági közgyűlés által helybeli orvosok közül választott háromtagú bizottság eszközli.

59. §. Hasonlóképpen a városi tanácshoz nyújtandók be a temetési járulék, özvegyi segély, gyermeknevelési járulék megállapítása és folyósítása, valamint a nyugdíj és özvegyi segély megváltása iránti kérvények.

60. §. Az özvegyi segély iránti kérvényhez csatolandó:

a) a férj halotti anyakönyvi kivonata;

b) az esketési anyakönyvi kivonat;

c) a bizonyítvány arról, hogy az özvegy férjével ennek haláláig együtt élt, — vagy ha elváltan élt;

d) a bizonyítvány arról, hogy az elválásnak, vagy a különélésnek nem az özvegy volt az okozója.

Ha az özvegy a gyermeknevelési járulékot is egyidejűleg kéri, — csatolandó még a gyermekek keresztelési anyakönyvi kivonata.

61. §. A teljesen árva gyermekek nevelési járuléka iránt benyújtott kérvény a szülők halotti anyakönyvi kivonata s a gyermekek keresztelési anyakönyvi kivonataival szerelendő fel.

62. §. A temetési járulékot a városi tanács állapítja meg és folyósítja, — a jelen szabályrendeleten alapuló minden más igény felett pedig a törvényhatósági bizottsági közgyűlés határoz.

XI. fejezet.

Vegyes intézkedések.

63. §. A jelen szabályrendeleten alapuló ellátási igény megállapításánál 1872. évi augusztus hó 1-ső napját megelőzőleg eltöltött szolgálati idő számításba nem vehető.

64. §. Minthogy 1898 előtt a szolgák felesketése nem minden esetben történt meg, — az 1898. évi január hó 1-én már állandóan alkalmazott szolgák nyugdíjképességének kezdő időpontjául az a nap tekintendő, amelyen az első fizetési részlet ezen minőségükben javukra folyóvá tétetett.

Ugyanez a szabály áll azokra a tisztviselőkre is, akik az eskü letételének napját bizonyítani nem tudják.

65. §. Azoknak, akik szolgálatukat 1898 január 1 előtt, mint díjnokok kezdték a városnál, — ha a jelen szabályrendelet életbeléptetése után olyan állandó alkalmaztatásba jutnak, amellyel a nyugdíjintézet tagjai közé lépnek, ellátási igényük megállapításánál javukra beszámítandó az 1898 január 1

előtt eltöltött idő is, ha erről az időről az 5. §. c) pontjában megállapított járulékot a nyugdíj alapba befizetik.

66. §. A jelen szabályrendelet életbeléptetésével a 287—12,428/1896. bkgy. sz. s a m. kir. belügyminiszter által 17,422—III. 1897. sz. alatt jóváhagyott szabályrendelet hatályát veszti.

A Kossuth-szobor ügye.

A debreczeni Kossuth-szoborbizottság múlt év szeptember havában tartott ülésén a polgármester elnöke alatt tizenegy tagból álló albizottságot küldött ki, a szobor pályázati feltételeinek kidolgozása végett. Az albizottság munkálataival elkészült és a szoborbizottság elé terjesztett alábbi javaslatot dolgozta ki:

A Debreczen sz. kir. város közönsége által felállítandó „Kossuth Lajos” szobor terveire nyilvános pályázat hirdettetik a következő feltételek mellett.

1. A szobor helyül a Nagytemplom előtti tér van megállapítva.

Pályázók a tér helyszínrajzát — melyen közelebből van megjelölve az a térség, ahol egyik vagy másik ponton a szobormű elhelyezendő — a városi mérnöki hivatalban (Simonffy-utca 2/b. II. emelet 12. sz.) a hivatalos órák alatt megtekinthetik s díjtalanul megkaphatják.

2. A szobor költsége 140,000 K, szóval egyszáznegyven-ezer koronát meg nem haladhat.

3. A pályázat nyílt s abban csak magyar állampolgárok vehetnek részt.

4. A pályázatban résztvevők tartoznak készíteni és bemutatni:

a) a szobormű tervezett nagyságának megfelelőleg $\frac{1}{10}$ -ed arányú főszmintát;

b) a szobormű főalakját a tervezett nagyságnak megfelelőleg $\frac{1}{5}$ -öd arányban főszből;

c) a szobormű pontos leírását és részletes költségvetést, melyekben a felhasználandó anyagoknak minősége és színe megjelölendő.

5. A beérkezendő pályaműveket a következőleg alakítandó bíráló bizottság vizsgálja meg:

elnöke: Debreczen sz. kir. város polgármestere, tagjai: Debreczen sz. kir. város főjegyzője, ki az elnöklésben a polgármestert helyettesíti, főügyésze, főmérnöke és közművelődési tanácsnoka,

az országos magyar képzőművészeti tanács 2 tagja,
az országos magyar képzőművészeti társulat egy tagja,
a magyar mérnök- és építész-egylet egy tagja,
az építőművészek országos szövetségének egy tagja,
a debreczeni műpártoló-egyesület egy kiküldöttje,
a törvényhatósági bizottság által kiküldött szoborbizottság 2 tagja.

A bizottság jegyzője a polgármester által kiküldendő jegyző.

A bizottság minden tagja szavazattal bír, a jegyző kivételével.

Az elnök csak a szavazatok egyenlő megoszlása esetén szavazhat.

6. A bíráló bizottság határozatképességéhez az elnökön kívül legalább 8 tag jelenléte szükséges.

A bíráló bizottság határozatait mindenkor nyílt (nem titkos) szavazással és a jelenlevők általános (abszolút) szótöbbségével hozza.

7. Ha a bíráló bizottságba kiküldöttek közül bárki elhalálozás, vagy a bizottság elnökéhez intézett lemondás folytán időközben megszűnnek a bizottság tagja lenni, annak helyébe az illető kiküldő hatóság, testület, egyesület vagy bizottság más tagot küld ki. — Sem ez, sem az a körülmény, hogy a bíráló bizottság egyes tagjai bármilyen okból ki nem küldetnek, a bizottság munkálkodását meg nem akaszthatja, kivéve, ha a tagok száma az elnökkel együtt 9-nél kevesebbre apadna: ez esetben a tárgyalások mindaddig felfüggesztendők, míg a bizottság megfelelő módon legalább 9 tagura ki nem egészítettik.

8. A pályázat határideje 1909. évi május hó 15-ik napjának déli 12 órája, mely időre a pályaművek Debreczenbe be-
küldendők.

Azt a helyet, ahol a pályaművek benyújtandók lesznek, a szoborbizottság utólag fogja kijelölni. A szoborbizottság ezen intézkedését egy hónappal a pályázat lejárta előtt, tehát április 15-től kezdve megtudhatják a művészek Debreczen szab. kir. város mérnöki hivatalában (Simonffy-utca 2/b. II. emelet 12. sz.)

9. Pályadíjak. I-ső díj: megbízás a szobormű kivitelére.

II-ik díj: 6000 (hatezer) korona.

III-ik díj: 3000 (háromezer) korona.

Ezenkívül joga van a szoborbizottságnak a további két, legjobbnak ítélt pályaművet 1000—1000 (egyezer) korona jutalomdíjért megvenni.

10. A pályázatban való részvétel egyszersmind jogilag kötelező ajánlat a kivitelre való megbízás esetén arra, hogy a szoborműt a pályázat feltételei értelmében a kivittel megbízott elkészíteni tartozik.

11. A pályázati határidő lejárta után az elnök azonnal összehívja a bíráló bizottságot, mely első sorban előadót választ és egyidejűleg gondoskodik a pályaművek megfelelő elhelyezéséről.

Amennyiben az előadói tisztre a tagok közül senki sem vállalkoznék, jogában áll a bizottságnak e tisztségre a bizottságon kívül álló egyént is megbízni, ez esetben azonban az előadónak szavazati joga nincsen.

12. A minták elhelyezése után az előadó részletes írásbeli jelentést készít, mely sokszorosítottván, a pályázók által bemutatott leírásokkal és költségvetésekkel együtt a bizottság minden egyes tagjával közlendő.

13. Az előadói jelentés, a leírások, a költségvetések és minták tanulmányozására a bizottság tagjainak nyolc napi idő adandó, melynek elteltével, de okvetlenül 14 napon belül, a bizottság összehívandó s a pályázat eredménye tárgyalás alá veendő.

A pályaművek felállításától a bíráló bizottság döntésének idejéig mód nyújtandó a bíráló bizottság tagjainak, hogy a pályaműveket naponként megtekinthessék.

A bíráló bizottság tagjain kívül más a pályaműveket a bíráló bizottság döntéséig meg nem tekintheti.

14. A pályaművek feletti tanácskozás legfeljebb három egymás utáni napon tartott ülésen befejezendő.

A tanácskozás befejeztével minden egyes szobormű-mintára nézve külön-külön dönt a bizottság ama kérdés felett, vajjon a pályázati feltételeknek úgy a költségek tekintetében, mint egyéb szempontból is mindenben megfelel-e? Ezután a bizottság külön-külön szavaz, hogy a pályázati feltételeknek megfelelő pályaművek kivitelre alkalmasak-e?

15. A kivitelre alkalmas pályaműveknek ily módon történt kiválasztása után a bíráló bizottság általános (abszolút) szótöbbséggel határoz a felett, hogy mely minta kerüljön a végleges kivitelre, illetve melyik pályamű szerzője bizassék meg a szobormű kivitelével.

Ha az első szavazásnál egyik pályamű sem nyerné el a szavazatok általános többségét, akkor azon két pályázati mű között, melyek a legtöbb szavazatot nyertek, azonnal újabb szavazat ejtendő meg.

A kivitelre alkalmas pályamű kiválasztása után szintén nyílt szavazattal és általános (abszolút) többséggel dönt a bizottság külön-külön a felett, hogy a II-ik és III-ik díj mely pályaműveknek adassék ki s hogy a két jutalomdíjért vétessék-e meg pályamű s ha igen, melyik?

Az első díj csak abszolút becsü múnék adatik ki.

16. Ha a bíráló bizottság a pályázatra benyújtott minták közül egyet sem tartana a kivitelre alkalmasnak, ez esetben előterjesztést tesz a szoborbizottságnak egy újabb pályázat kiírására.

A 6000 és 3000 koronás II-ik és III-ik pályadíj az aránylag legjobbnak két pályaműnek ez esetben is kiadatik.

17. A díjazott minták Debreczen sz. kir. város tulajdonává válnak; a művészi tulajdonjog s így a sokszorosítás joga azonban a művészé marad.

A kivételre elfogadott mű mását nyilvános emlékül felállítani sehol sem szabad.

18. A bíráló bizottság ítélete bármely vonatkozásában végérvényes.

19. A bíráló bizottság ítéletét, határozatait és javaslatát magában foglaló jegyzőkönyvet az ítélet meghozatala után három nap alatt a szoborbizottságnak bemutatja tudomásulvétel és további intézkedés végett s gondoskodik arról, hogy az összes pályázati műveket 14 napon át alkalmas helyen a közönség is megtekinthesse.

Debreczen, 1908 április hó 18-án.

Szoborbizottság.

A debreczeni Székely-Társaság működése.

Husvét másod napján, e hó 20-án, délelőtt tartotta tevékeny székely társaságunk ez évben első választmányi ülését, Lestyán Adorján kir. tanácsos elnöklete alatt, amely ülésen a választmányi tagok szokatlanul szép számban vettek részt, ami örvendetes jeléül tekinthető annak, hogy ezen társaságnak egyaránt hazafias, mint üdvös működése iránt az érdeklődés egyre nő. De meg is érdemli, mert alig van olyan jótékony egyesület, amely több szemmel és kézzel fogható eredményeket képes volna felmutatni, amenyiben az értékes székely háziipar cikkek terjesztésével, a kies székely fürdők, a páratlan ásvány- és gyógyvizek propagandájával, kiváltképen pedig szegény, de kellően iskolázott székely fiuknak iparosokká való kiképzésével hazafias és közhasznu munkát végez.

Az ülésen az előadói tisztet a társaságnak ügybuzgó és agilis ügyvezető alelnöke Székely Ferencz felmérési felügyelő töltötte be, aki részletesen és lelkiismeretesen beszámolt az egy év leforgása alatt felmerült fontosabb ügyekkel és több irányban előterjesztéseket is tett, amelyeket a választmány nagy érdeklődéssel teljesen magáévá tett s egyben az ügybuzgó ügyvezetőnek jegyzőkönyvileg köszönetét is kifejezte.

A többek között a jelentésben benfoglaltatik, hogy ez idő szerint 35 székely tanoncot gondoz és képeztett ki különböző iparágakban. Egy év leforgása alatt pedig 16 iparos székely tanoncol szabadított fel, akiknek nagyobb része az ipariskola legkiválóbb növendéke volt. A múlt évben 1440 iparos tanonc közül a vallás- és közoktatásügyi minisztérium első díját a rajzból Darnóczy Lajos székely fiu nyerte el s a többiek is majdnem kivétel nélkül jutalomban részesültek.

Hogy a székely tanoncok rátermettek, ügyesek az iparban, leginkább mutatja az, hogy a mesterek újabban terhesebb feltételek mellett is kapnak a székely fiukon.

Újabban azonban gyéribben küldenek székely fiukat Debreczenbe, mert lehetőleg az erdélyi városokban helyezik el őket a végből, hogy az amugy is kevés magyarságot ez uton se rövidítsék meg az erdélyi részekben, másrészt pedig azon oknál fogva, mert a kitanult és önállóságra képes iparos segédek a kormány jelentékenyen segíti műhelyek alakításában, viszontszolgáltatul pedig ezek az önállósított mesterek kötelesek a segély fejében bizonyos ideig, bizonyos számu tanoncokat kiképezni az általuk üzött kisiparban.

A választmányi ülésen a többek között beszámolt az ügyvivő a múlt nyáron Szamosujvárott megtartott székely kongresszuson és a múlt ősszel Aradon tartott székely generális gyűlésen történekről. Mindkét helyen a székely kérdést vitattak meg s a székely mentés ügyét tárgyalták. A kongresszuson székely társaságunkat Lestyán Adorján, Székely Ferencz, dr. Deseő Kálmán, dr. Magos György, Dalmi Kálmán, Asbóth Mihály, dr. Gulyás István, Tóth Mihály és Höffer Ferencz képviselték, akik részt vettek a kongresszus alkalmából, nevezetesen bukovinai érdekes kiránduláson is; míg az aradi székely generális gyűlésen csak Székely Ferencz és dr. Deseő Kálmán vettek részt.

Amellett, hogy székely társaságunk nagyon is rászorul a támogatásra, segítségére volt a társaságunknak is. Az aradi Székely otthonnak 66 korona 50 fillért, a bukaresti Magyar Társaságnak zászlóra 46 koronát, a besztercei Székely Társaságnak 65 koronát gyűjtött egy kiadandó műre.

Ez évben honorálták is több helyről a debreczeni Székely Társaság hasznos működését. Kossuth Ferencz 600, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara 200 koronával segítette. Kisebb adományal pedig az alábbi pénzintézetek és egyesek segítettek. Nevezetesen: A Debreczeni Első Takarékpénztár 100, Takarékpénztár 30, Ált. takarékpénztár 25, István gőzmalom 26, Lestyán A. 10, Porubszkyné ő méltósága 10, Molnár Antal 10, Mihalovits Jenő 10, Maurer Emilné 6 koronát adományozott. Csakis ily nagylelkű adományok által tarthatja fenn magát s viselheti azon terheket, amelyeket a székely fiukért vállalt székely társaságunk, mert az a 330-350 korona, amely összeg a szerény tagsági díjakból begyűl, még talpalásokra sem elég, minthogy az évi rendes kiadás 2000 korona körül jár.

Igen helyesnek és örvendetes jelenségnek tartjuk, hogy a városi tanács jól felfogva székely társaságunk akcióját, az idejű költségvetésbe 400 korona segélyt vett fel, amely összeg egyben kárpótlásul szolgál, hogy 3 év óta a székely tanoncok nem részesülnek az ipariskolában ingyen tanzserekkel való ellátásban.

A múlt hó 25-én rendezett és minden tekintetben fényesen sikerült székelyest 250 korona tiszta jövedelmet hozott, amely összeggel a választmány megvetette az alapját a közelebről Debreczenben tartandó székely kongresszussal járó költségek fedezetének.

Egyben el lett határozva, hogy az évi közgyűlést a társaság május hó 3-án, vasárnap délelőtt tartja meg a felső kereskedelmi iskola dísztermében, amelyre annak idején az érdekeltek külön is meghivatnak.

A vetés.

A m. kir. földmivelésügyi miniszterhez a gazdasági tudósítóktól április 15-iki kelettel beérkezett jelentések szerint április hó első felében és különösen e hó 10-éig az időjárás rendkívül változó, többnyire csapadékos, néhol havas és szeles.

sőt az ország nagyrészére kiterjedőleg (különösen 8., 9. és 10-én) viharos volt. Utóbb az idő enyhébbre fordult s a vegetációt fejlődésében lényegesen előmozdította. A közel egy hét óta bekövetkezett enyhébb, szárazabb időnek (bár itt-ott még mindig van csapadék) rendkívül jótékony hatást érez úgy a növényzet, mint általában minden vetemény. A gyümölcsfák rügyei is szépen fakadnak, sőt már a szőlők rügyképződése is megindult. Az esőzések miatt helyel-közzel megszakadt gazdasági munkálatokkal ismét jól halad a gazdaközönység.

Elvetették már a tavaszi kalászos magvak nagy részét, a domb- és hegyi vidékeken is, a sík vidékeken pedig a vetések tulnyomó részben kielégítően keltek, sőt néhol oly szépek, hogy az ősziakat is tulszárnyalják fejlődés tekintetében; bár néhol még sárgult és vöröses színű foltos tavaszi vetéseket is látni még. Mindazonáltal remélni lehet, hogy állandó jó időjárás esetén a közeli jövőben eltűnnek a foltok s az összes tavaszi kalászosok zöld színben fognak ismét gyarapodni. A répa, lucerna és lóhere vetése még folyik, ugyancsak a borgonya ültetése is, számos helyen pedig jó előkészített talajba a tengeri vetése is megindult. A szőlőkben és kertekben, valamint a gyümölcsösökben, ahol az idén sokkal több oltványt ültettek, szintén nagyon előrehaladt munkálatokkal állunk szemközt.

Az őszi vetések teletése felől is világosabb már a kép. Az ország nagy részében a gabonafélések (kivéve az őszi árpát, amely néhol nem kielégítő) jobbára kielégítőek és részben jók. Kifagyás, rovar- és egér-kár csak szórványosan fordult elő. A buza- és rozsvetések megfelelően bokrosodnak, sőt néhol teljesen sűrűek. Itt-ott ugyan az acat és a különféle gyom is kezd terjedni, de ennek az acatolása már megindult. Sárgás és vöröses színű vetéseket látni itt is, mindazonáltal aggodalomra nincsen ok, mert a néhány nap óta uralkodó enyhébb és szélesenedőbb időjárás (minthogy a kellő talajnedvesség csaknem mindenütt megvan) a vetések további gyarapodására, legalább ez idő szerint, biztosítékot látszik nyújtani.

Az őszi repce elég sok helyen kifagyott, néhol pedig megritkult, az alföldi részekben jobban szenvedett, mint a domvidékeken.

Az őszi árpa is jobban állotta a hideget a domvidékeken, mint a síkon, ahol a hideg szél és fagy sokat ártott.

A tavaszi árpa és zab-vetések kelése és fejlődése országszerte kielégítő; a korai sík alföldi vetések szépen sűrűsödnek és nagyobbára üde zöld színűek. A hegyi és domvidékeken vetésük még folyamatban van, azonban itt is remélni lehet, hogy még idejére befejeződik a munka.

A réti és legelő fűnövést a hűvös, szeles és havas időjárás sokáig visszatartotta, most azonban a fejlődés rohamos, mert az időjárás rendkívül előnyös a növényzett fejlődésének előmozdítására; általában zöldel mindenféle a fű, sőt már néhol a jószág is kijár a legelőkre.

A mesterséges takarmányfélék lassu fejlődését is a hosszantartó hűvös, sőt hideg időjárásnak lehet betudni. Amióta az enyhébb, tavaszias jellegű időjárás bekövetkezett, azóta a vetések szépen sűrűsödnek. Mindenesetre a további időjárástól függ, hogy mikor nyújthatják és milyen eredménnyel az első kaszálást. Az idejű herefélék és zabos bökköny szépen kelnek.

Az állatállomány állapota átlag, tehát ott is, ahol az állatok az erőtakarmány és alomszalma hiánya miatt kissé lesóványodtak, többnyire jó és kielégítő s habár szórványosan kisebb mérvű megbetegedés a sertések és szarvasmarhák között elő is fordult, járvány sehol sincsen.

A szőlők és gyümölcsfák kielégítően telettek, utóbbiakról a hernyó szedése sok helyen ellenőrzés alatt is történt. Sajnos, némely helyen a gyümölcsfák állapotát illetőleg a szokásos közöny mutatkozott ismét.

Miniszteri rendeletek.

^{1794.}
^{1908.} B. M. eln. számú körrendelet.

Magánfelek részére eszkozlendő fordítási díjaknak megállapítása.

(Valamennyi törvényhatóságnak.)¹

Az 1907. évi július hó 21-én 4132. eln. szám alatt kelt körrendeletem² kiegészítése gyanánt értesitem a törvényhatóságot, hogy a magánfelek részére eszkozlendő fordítások díjait — a hivatkozott körrendeletben meghatározott díjknál — 50%-kal magasabb összegben állapítom meg.

Budapesten, 1908. évi március hó 28-án.

A miniszter helyett:
Hadik s. k.,
államtitkár.

^{138. szám.}
Res.

Magyar királyi belügyminiszter.

Körrendelet.

Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének.

Arról értesültem, hogy az amerikai Slovenski Liga pénztára javára kibocsátott bélyegek és érmek oly célból adtak ki, hogy az ugynevezett tót nemzeti alapnak a magyarországi tót mozgalmak intézésében kellő pénzösszeg álljon rendelkezésére.

Tekintettel arra, hogy az említett bélyegjegyek- és érmekből előálló jövedelem oly nemzetiségi agitáció céljait kívánja szolgálni, melynek magyar államellenes irányzata kétségtelen, — a kérdéses bélyegjegyek és érmek használatát, terjesztését és árusítását a magyar szent korona országainak területén megtiltom. E rendelkezés foganatosítása végett a kereskedelmi miniszter ur utasítja a m. kir. postahivatalokat, mikép az ezekkel a bélyegjegyekkel megragasztott postai küldeményeket szállításra ne fogadják el és az érkező ily küldeményeket (levelek, levelezőlapok és nyom-

¹ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

² B. K. 1907. évf. 224. lapon.

tatványok) a címzetteknek ne kézbesítsék, hanem azokat megfelelő följegyzéssel a feladás helyére küldjék vissza.

Az érmek pedig — mint amelyeknek árusítása és viselése eltiltatott — lefoglalandók és e rendeletem alapján elkobzandók.

A szóban levő s a „Slovenski Liga“ által kiadott 1 centes bélyegjegy a következő felírás van: „Slovenski brat, objim si mat“. Az érmen Mudrony Pál arcképe lesz és a következő felírás: „Ja som pisny, ja som Slovak“.

Erről a Cimet tudomásvétel végett oly felhívással értesitem, hogy a bélyegjegyek és érmek használatának és árusításának tilalmát a közön-séggel való közlés céljából alkalmas módon tétesse közzé.

Budapesten, 1908. évi április hó 3-án.

Andrássy.

A Ganz-gyár mérlege.

Bizonyára mindenki örömmel látja a Ganz és társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság évről-évre emelkedő üzemét. A cég gyártmányai világhírűek. A nagytudásu, a vezetésben és technikában egyaránt kitűnő munkaerők dicsőséget szereznek a hatalmas vállalatnak. Most vesszük a cég zárószámadását, mely működésének e téren szóló bizonyítéka:

Mérleg-számla. Vagyon: Ingatlanok és telkek 3.014.518 korona 52 fillér. Gépek és műhelyfelszerelési tárgyak 3.210.043 korona 79 fillér. Szerszámok 171.678 korona 05 fillér. Anyagok 1.007.311 korona 92 fillér. Áruk 2.379.045 korona 82 fillér. Fiókgyár Ratiborban 1.675.894 korona 44 fillér. Pénzlár 94.237 korona 71 fillér. Váltók 499.742 korona 77 fillér. Értékpapírok 10.790.559 korona 60 fillér. Máv, átvételi elismervényei 2.833.024 korona. Különféle aktívák 3.131.891 korona 15 fillér. Adósok 9.153.439 korona 17 fillér. Összesen 38.061.286 kor. 94 fillér. Teher: Részvénytőke 4.800.000 korona. 4 1/2 % -os kölcsönkötvények 3.934.000 korona. Tartalékalap 4.800.000 korona. Osztrák-tartalékalap 2.200.000 korona. Értékcsökkenési tartalék 5.531.734 korona 11 fillér. Értékcsökkenési tartalék fiókgyáraink részére 270.000 korona. Tartalék kétés követelésekre 370.000 korona. Tartalék építkezésekre 400.000 korona. Tartalék segélyezésekre 122.000 korona. Tartalékalap munkások baleset elleni biztosítására 250.000 korona. Tartalék adókra 377.878 korona 49 fillér. Föl nem vett osztalék 1100 korona. Különféle passzívák 2.575.370 korona 54 fillér. Hitelezők 9.565.308 korona 87 fillér. Ganz és Társa hivatalnokai nyugdíjalapja 1.143.405 korona 10 fillér. Nyereség-áthozat a múlt évről 245.892 korona 90 fillér. Nyereség 1907. évre 1.474.596 korona 93 fillér. Összesen 1.720.489 korona 83 fillér. Összesen 38.061.286 korona 94 fillér. Nyereség- és veszteség-számla. Tartozik: Üzleti költségek 842.518 korona 34 fillér. Munkabérek 5.165.363 korona 53 fillér. Adók 186.692 korona 27 fillér. Tiszti fizetések 639.940 korona 44 fillér. Kamatok 506.321 korona 59 fillér. Értékcsökkenések 220.791 korona 56 fillér. Nyereség-áthozat múlt évről 245.892 korona 90 fillér. Nyereség 1907. évre 1.474.596 korona 93 fillér, összesen 1.720.489 korona 83 fillér. Összesen 9.285.118 korona 90 fillér. Követel: Nyereség-áthozat 245.892 korona 90 fillér. Adómentes kamatok 302.074 korona 32 fillér. Áruszámla 8.409.344 korona 77 fillér. Házbérjövedelem 27.281 korona 78 fillér. Ratibori fiókgyár nyere-

sége 255.176 korona 59 fillér. Petrovágórai bányamű nyeresége 45.176 korona 20 fillér. Összesen 9.285.118 korona 56 fillér.

Hirek.

— **A tanyai iskolák átadása.** A tanyai iskolákat a város a napokban adta át az államnak. Az államot, illetve a közoktatási kormányt az átvételnél Csánky Viktor dr. kir. tanfelügyelő képviselte, míg a város részéről az átadásnál Oláh Károly kultur tanácsnok, Magoss György t. főügyész és Aczél Géza főmérnök voltak jelen.

— **A városház világitása.** Aczél Géza főmérnök és Debreczeni Jenő gépész mérnök, a világitási vállalat igazgatója beadványt intéztek a városi tanácshoz a városházának jobb világitása ügyében, valamint a nagy terem célszerűbb fütése tárgyában. Nevezett szakértők azt javasolják, hogy a városház piaci szárnyon levő helyiségek, a közgyűlési és kis tanácsterem, a polgármesteri szobák és a főjegyzői hivatalos helyiség, valamint az olvasóterem villamos világitással rendeztessenek be. A közgyűlési terem szellőztetésére négy darab ventilátor beszerzését ajánlják, melyek öt perc alatt friss levegőt hajtanak a terembe. A közgyűlési terem mostani vaskályháit gázkályhával pótolnák. A költségvetés szerint ily módon a fütés sokkal kevesebbe kerülne, mint a felhasznált fa értéke. A tanács legközelebb tárgyalni fogja a javaslatot, mely célszerű ujitást tartalmaz.

— **Az Árpádtéri templom.** A debreczeni ref. presbiterium a csapó-utcai városrész lelki épülésére és üdvösségére a Vecsey Imre és Bruckner Amália féle kegyes alapítványból templomot óhajt építeni. Ez okból a városhoz fordul és az építeni szándékolt templom és lelkészi lakás részére az Árpád-téren méltó helyet kér kijelölni és az egyház tulajdonába átbocsátani. A város minden bizonnal kész szívetel teljesíti a ref. egyház presbiteriumának kérelmét és tiszteletreméltó elhatározásának mielőbb történő megvalósítására a kért telket megadja.

— **Pénztárvizsgálat** volt a héten a házipénztárban. A bizottság a pénztárt teljesen rendben találta.

— **Kossuth szobor bizottság ülése.** A debreczeni Kossuth-szobor bizottság 1908 ápril 28-án délután 4 órakor a városháza kis tanácstermében ülést tart, melynek tárgya: A pályázati feltételek megállapítása, a pályázat kihirdetése és egyéb intézkedések megtétele.

— **Pályázók az új bölcséleti tanszékere.** A debreczeni főiskola két új bölcséleti tanszékére tíz pályázati kérvény érkezett be. A klasszika-filológiai tanszékere pályáztak: Boros Gábor dr., Vértessy Dezső dr., Dankó Jenő dr. és Incze Benjámín főgimnáziumi tanárok, míg a magyar, finn és ugor összehasonlító nyelvi tanszékere Gulyás István dr., Böszörményi Géza, Szeremley Császár Loránt, Visky Károly székelyudvarhelyi, Mészöly Ge-deon dr. kunszentmiklósi főgimnáziumi tanárok és Pápay József a tud. akadémia alkönyvtárosa.

— **Törvényjavaslat a kartellek ellen.** Értesülésünk szerint a kormány élénk figyelemmel kíséri azon mozgalmakat, melyek a különböző kartellek ellen irányulnak s abban csúcsosodnak ki, hogy megfelelő törvényhozási intézkedésekkel szabályoztassanak. Az osztrák kormányban erre hajlandóság is mutatkozik, de a kérdés rendezését nálunk szintén megérettnek vélik a kormánykörök. Éppen ezért az előtanulmányokat megindították s a már meglévő gazdag anyaggyűjteményt kiegészítik. Formális megbízást még senkinek sem adtak a tervezet elkészítésére de a munkálatok annyira előrehaladtak, hogy az alapelvek főbb vonásait már meg lehetett állapítani.

— **Halálozás.** Részvétel vettük a következő gyászjelentést: „Legmélyebb fájdalommal tudatjuk a felejthetetlen jó férjnek, apának, nagyapának, testvér, sógor és rokonnak Áts Nagy Ferenc okleveles ügyvéd és Debreczen sz. kir. városi rendőrségi fogalmazónak f. hó 19-én, d. e. 9 órakor, életének 64-ik és boldog házasságának 35-ik évében 2 heti súlyos szenvedés után történt gyászos elhunytát. Kedves halottunk földi maradványai f. hó 21-én d. u. 3 órakor a József kir. herceg utcai 48. sz. háznál a ref. egyház szertartása szerint tartandó ima után a Hatvan-utcai sírkertben fog örök nyugalomra tétetni, mely végtisztességtételre rokonait, hivataltársait, ismerőseit bánatos szívvel meghívjuk, Debreczen, 1908. évi április hó 19-én. Bánatos özvegye: Áts Nagy Ferencné Molnár Piroska. Gyermekai: Áts Nagy Ferenc kir. járásbíró s neje Buócz Jolán gyermekkeikkel, Magdus, Gyurka és Sárival; Áts Nagy Irén s férje Buócz István m. kir. honvéd főhadnagy gyermekökkel Janikával; Áts Nagy Mariska; Áts Nagy Zoltán. Testvérei: Áts Nagy László s gyermekai, Áts Nagy Károly, Áts Nagy István s neje Molnár Emma s gyermekai, Sógornői: Nagy Lászlóné Molnár Vilma s gyermekai, Nábráczky Istvánné Molnár Mária férje s gyermekai, Szabó Gáborné Molnár Ilona férje s gyermekai. Béke poraira!” — A megboldogult buzgó, hű és kötelességtudó, képzett tisztviselője volt városunknak. Temetése a városi tanács, tisztikar és a nagy közönség nagy részvéte mellett ment végbe. Áldás emlékére.

— **Pályázatok eredménye.** Az építész állásra 13, a villamostelep főgépész állására 70 pályázat érkezett be. Az építész kinevezésének joga a főispánt illeti, míg a villamos-telep főgépész állását a városi tanács tölti be.

— **Iparhatósági ügyek újrafelvétele.** A kereskedelmi miniszter konkrét eset alkalmából kimondta, hogy mivel az iparkihágási ügyek újrafelvétele tekintetében sem az ipartörvény, sem az annak végrehajtásáról szóló kormányrendelet nem intézkedik, a kir. járásbírók hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendő eljárást szabályozó igazságügyminiszteri rendelet 100—105. szakaszai az irányadók. Ezek szerint az újrafelvétel a megállapított vétség, vagy kihágás elévülési idején belül, tehát kihágásoknál hat hónap alatt kérhető. Az 1901. évi XX t.-cikknek az újrafelvételeiről rendelkező szakasza iparkihágási ügyekben nem nyerhet alkalmazást, hanem csak is az idézett miniszteri rendelet, amin nem változtathat az, hogy az 1897. évi XXXIV. törvénycikk ezt a rendeletet hatályon kívül helyezte, mert e rendeletnek az újrafelvételt szabályozó szakaszait az iparhatóságok analogia útján ennek ellenére is alkalmazhatják.

— **A közigazgatási bíróság elvi jelentőségű határozatai.** Népgyűlés tartása iránt való bejelentések bélyegmentesek. Ex-lex előtt esedékessé nem vált illeték után az ex-lex tartalma alatt késedelmi kamat nem követelhető. Az ingatlan tulajdonosát bekebelezés által is terhelő életjáradék 10%-a az általános jövedelmi pótdóból levonandó. Adóbehajtási illeték ugyanazon tartozás után — habár zálogolás több alkalommal foganatosított is — csak egyszer számítható és követelhető.

— **Bihar vármegye egymillós kölcsöne.** Bihar vármegye törvényhatósága elhatározta, hogy községi célokra egy millió kölcsönt vesz föl. Az alispán e határozat alapján ajánlatot kért a nagyobb fővárosi pénzüzetektől. A napokban küldte meg ajánlatát a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, mely hajlandó a kölcsönt folyósítani 4 és fél százalékos kamattal 50 évi törlesztésre. A kölcsön fejében biztosítékul a vármegye összes ingó és ingatlan vagyonát, jövedelmét és pótdóját kívánja lekötöni. Az ajánlat fölött csak akkor döntenek, amikor a többi pénzüzetek előterjesztése is megérkezik.

1409.
1908. szám.

Versenyárgyalási hirdetés.

Az alulírott dohánygyári igazgatóság az üzemben 1908 évi július hó 1-től 1909 évi június hó 30-ig terjedő, esetleg 1911 évi június 30-ig terjedő három évi időtartam alatt, évenként szükségelendő mintegy 350 köbméter I. minőségű kemény puha tűzifa szállítására nyilvános írásbeli versenyárgyalást hirdet.

A tűzifa minőségének közelebbi ismertetése a különleges feltételekben foglaltatik.

Az ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott és szabályszerűen kiállított ajánlatok lepecsételt borítékban »Ajánlat 1409. számú versenyárgyalási hirdetésben kiírt tűzifára«, cimmal legkésőbb 1908 évi május hó 19-én délelőtt 10 óráig alulírott igazgatósághoz közvetlenül vagy posta útján nyújtandók be, amikor a nyilvános versenyárgyalás meg fog tartatni.

Az ajánlatokat az ajánlati úrlapon megszerkesztve az előírt felirású borítékba zárva kell benyújtani.

A versenyárgyaláson az ajánlattevők vagy igazolt képviselői jelen lehetnek.

A bánatpénz az egy évi szállítási összérték 5% készpénzben vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban, a versenyárgyalási hirdetés számára való hivatkozással valamely adóhivatalnál, vagy a budapesti állampénztárak bármelyikénél legkésőbb a versenyárgyalást megelőzőleg teendő le és az erről szóló nyugta a zárt ajánlathoz csatolandó.

Egyébb tudnivalók az ezen hirdetés kiegészítő részét képező »Általános szerződési feltételek«-ben, »Részletes feltételek«-ben és »a Különleges feltételek«-ben foglaltatnak, amelyek az ajánlati úrlappal és a kötendő szerződés tervezetével együtt az alulírott igazgatóságnál díjtalanul rendelkezésre állanak.

Az ajánlattevő ajánlatában kijelenteni köteles, hogy az »Általános szerződési feltételek«-ben, a »Részletes feltételek«-ben és »a Különleges feltételek«-ben, nem különben a szerződési feltételekben foglaltakat ismeri és magát azoknak aláveti.

Az ezen hirdetményben kitett feltételektől eltérő, valamint azon szállítók ajánlatai, kiket a kormány vagy az illető miniszter a közszállítások elnyerésétől közérdek szempontjából kivonandóknak nyilvánított, vagy oly szállítók ajánlatai, kik a legközelebbi elmúlt 3 év alatt teljesített szállítások alkalmával megbízhatatlannak mutatkoztak, továbbá az elkésztett beérkezett, vagy távirati uton tett ajánlatok, vagy oly ajánlatok, — melyekhez a letett bánatpénzről szóló nyugta csatolva nem lett, — figyelembe nem vétetnek.

Debreczen, 1908 évi április hó 11-én.

Magyar kir. dohánygyári igazgatóság.